

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вчена рада Хмельницького
національного університету

Протокол від 28.04.2016 року № 10

Голова

Вченої ради

М.Є. Скиба

Тимчасове положення про запобігання та виявлення плагіату у Хмельницькому національному університеті

Преамбула

Хмельницький національний університет (далі – Університет) є багатопрофільним навчально-науково-виробничим та соціально-культурним комплексом, який поєднує традиції та новації в освіті, наукових дослідженнях, у формуванні єдиного простору культури особистості і соціуму. Один із важливих пріоритетів діяльності Університету полягає у вихованні нового покоління студентської молоді на засадах доброчесності та справедливості.

В Університеті здійснюється формування у свідомості студентів, викладачів і співробітників, поряд із пріоритетом академічних цінностей, ідеалу гармонійної та високоморальної особистості. Тому серед різноманітних заходів щодо підвищення якості освітньої діяльності Університету запроваджуються новітні технології для запобігання та виявлення плагіату в роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти

1. Загальні положення

1.1. Тимчасове положення «Про запобігання та виявлення плагіату у Хмельницькому національному університеті» (далі – Положення) розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-V-II, Закону України «Про авторське право і суміжні права» та Статуту Хмельницького національного університету.

1.2. Положення є складником нормативної бази системи забезпечення якості вищої освіти й освітньої діяльності Університету, застосовується в частині, що не суперечить чинному законодавству та нормативній базі Університету.

1.3. Об'єктами виявлення плагіату є результати діяльності учасників освітнього процесу: навчальної (здобувачі вищої освіти), наукової (науково-педагогічні, педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти та наукових ступенів магістра, доктора філософії, доктора наук), навчально-методичної (науково-педагогічні, педагогічні працівники та співробітники Університету).

1.4. Метою цього Положення є встановлення базових засад щодо запобігання поширенню плагіату в письмових роботах учасників освітнього процесу; формування культури коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

2. Визначення понять

Автор – це людина, яка написала будь-яку працю, твір і т. ін. або розробила якийсь план, проект, продукт.

Види текстового плагіату:

дослівне копіювання чужої роботи (як без відома, так і з дозволу автора) та оприлюднення її під своїм іменем;

компіляція – процес написання твору, наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел;

парафраза – переказ своїми словами тексту іншого автора, суть якого полягає у заміні слів та знаків;

переклад з іншої мови без належного оформлення цитування;

часткове копіювання чужої роботи без належного оформлення цитування.

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються у вищому навчальному закладі на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації (ст. 1 ЗУ «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII).

Кваліфікаційна робота – навчально-наукова робота, яка може передбачатися на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти.

Форми кваліфікаційної роботи включають: дипломну роботу (проект), дисертаційне дослідження, публічну демонстрацію (захист), сукупність наукових статей, комбінацію різних форм вище зазначеного тощо.

Лексема – (від грец. – «слово», «вираз», «мовний зворот») – слово як самостійна значеннева одиниця, яку в мовознавстві розглядають у сукупності всіх форм і значень.

Оприлюднення (розкриття публіці) твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо (ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-XII).

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-ХІІ).

Плагіат академічний – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (ст. 69 ЗУ «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII).

Система Anti-Plagiarism – система запобігання та виявлення плагіату в роботах здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, науково-педагогічних, педагогічних працівників та співробітників Університету.

Твір – загальний термін для позначення результату творчої діяльності людини у науковій, літературній і художній сферах, представленого на паперових носіях та в електронному вигляді, зокрема в мережі Інтернет (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, автореферат і рукопис дисертації (дисертаційна робота), кваліфікаційна робота: дипломна робота, дипломний проект).

Типи академічного плагіату:

текстовий – повне або часткове запозичення фрагментів тексту інших авторів (не видозмінених або модифікованих), наявне у статтях, тезах, звітах, монографіях, рукописах кваліфікаційних робіт тощо;

плагіат програмних кодів – повне або часткове копіювання програмного коду, написаного іншою особою та поданого як власна розробка;

плагіат в нетекстових джерелах – копіювання даних в електронних таблицях, діаграмах, даних наукових експериментів, фото- та медіа ресурсах;

запозичення ідей;

наслідування стилю.

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні (ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-ХІІ).

3. Перевірка, виявлення плагіату та його усунення

3.1. У навчальному процесі

3.1.1. Перевірка рівня запозичень у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти здійснюється випусковою кафедрою відповідно до графіка дипломного проектування (не пізніше ніж за 3 дні до захисту роботи) і виконується відповідальною особою, призначеною завідувачем кафедрою для введення до електронної системи *Anti-Plagiarism* кваліфікаційних робіт (далі відповідальний).

3.1.2. Відповідальний приймає завершену кваліфікаційну роботу, підписану керівником, у друкованому вигляді, а також її електронну версію у форматі **.rtf (Rich Text Format)*, **.doc (Word 97 - Word 2003)*, **.docx (Word 2007)*, **.pdf (Portable Document Format)*.

Відповідальний здійснює вибіркову перевірку на предмет збігу між друкованою та електронною версіями кваліфікаційної роботи. Якщо друкована та електронна версії не збігаються, кваліфікаційна робота повертається здобувачеві для усунення розбіжностей.

Порядок проведення перевірки кваліфікаційних робіт у електронній системі *Anti-Plagiarism* регламентується відповідною інструкцією (Додаток А).

3.1.3. Відповідальний вводить електронний варіант кваліфікаційної роботи у систему та перевіряє її на наявність академічного плагіату. Кваліфікаційна робота вводиться повністю, починаючи з титульного аркушу пояснювальної записки до додатків.

Перевірка кваліфікаційної роботи на академічний плагіат здійснюється на базі даних електронної системи *Anti-Plagiarism* впродовж одного робочого дня. Після перевірки на академічний плагіат відповідальний видає здобувачеві результат перевірки у формі роздрукованої довідки, що обов'язково додається до кваліфікаційної роботи (Додаток Б).

3.1.4. Для дипломних проектів освітньо-професійних програм підготовки здобувачів вищої освіти допускається максимальний збіг з однією роботою не більше ніж 40 %; для дипломних робіт освітньо-наукових програм – не більше ніж 25 %. Наявність помилок у роботі не повинна перевищувати межу 20 %; у разі використання специфічних термінів – 30 %.

Кваліфікаційна робота не повинна мати менше ніж 60 000 знаків (300 лексем). Кваліфікаційна робота, що не відповідає одній із встановлених вимог, повертається студенту на доопрацювання. Допускається не більше ніж три перевірки однієї кваліфікаційної роботи у електронній системі *Anti-Plagiarism*.

3.1.5. У разі виявлення плагіату, що перевищує встановлені нормативи (на підставі довідки), здобувач не допускається до захисту кваліфікаційної роботи до моменту усунення виявлених порушень та повторного проходження перевірки в електронній системі *Anti-Plagiarism*.

У випадку виявлення умисного пошкодження тексту кваліфікаційної роботи, що унеможлиблює її перевірку в електронній системі *Anti-Plagiarism*, повну відповідальність за це несе винятково здобувач вищої освіти, а робота знімається із захисту.

3.1.7. У разі незгоди автора кваліфікаційної роботи щодо дій посадових осіб – науковий керівник інформує про це службовою запискою декана факультету, на якому навчається студент. Остаточне рішення щодо факту академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти може бути прийнято комісією, створеною розпорядженням декана факультету.

3.2. У науковій діяльності

3.2.1. Перевірка на наявність академічного плагіату здійснюється на етапі представлення рукописів наукових робіт для розгляду редакційною колегією або кафедрою.

Редактори журналів, засновниками яких є Університет, оргкомітети заходів наукового, науково-технічного, науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів, симпозіумів тощо) приймають до публікації статті (тези), які проходять обов'язкову перевірку на плагіат за допомогою системи *Anti-Plagiarism*.

3.2.2. Перевірка рукописів статей, тез доповідей проводиться за допомогою одного або декількох програмно-технічних засобів з визначенням унікальності роботи. При цьому використовується така орієнтовна шкала (у відсотках до загального обсягу матеріалу):

- висока унікальність, робота допускається до опублікування – 90-100 %;
- середня унікальність, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки – 51-89 %;
- низька унікальність, робота відхиляється без права подальшого розгляду –50 % і нижче.

3.2.3. Відповідальні секретарі наукових журналів та оргкомітетів конференцій, відповідальні особи з числа висококваліфікованих співробітників кафедр, що призначаються розпорядженням завідувача кафедри, організують перевірку кожної представленої роботи на наявність академічного плагіату та надають довідку у роздрукованому вигляді для подальшого розгляду на засіданнях кафедр, експертних комісій спеціалізованих вчених рад, оргкомітетів конференцій.

3.2.4. Результати перевірки на академічний плагіат оформлюються протоколом (засідання експертної комісії кафедри, редакційної колегії журналу, оргкомітету конференції) у вигляді рішення щодо дозволу до опублікування матеріалів, повернення матеріалів на доопрацювання або відхилення без права подальшого розгляду.

3.2.5. Перевірку на академічний плагіат дисертаційних робіт і авторефератів, згідно з чинним законодавством, організують голови спеціалізованих вчених рад.

3.2.6. Факт академічного плагіату у творах науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів може бути констатований комісією, створеною на підставі розпорядження проректора з науково-педагогічної (наукової) роботи, у творах здобувачів вищої освіти – на підставі розпорядження декана відповідного факультету.

3.3. У навчально-методичній роботі

3.3.1. Для надання навчальній книзі (підручнику, навчальному, навчально-методичному посібнику, конспекту лекцій тощо) грифу вченої ради університету та друку навчально-методичного видання у редакційно-видавничому відділі Університету як обов'язковий елемент встановлено експертизу – перевірку змісту видання на наявність плагіату.

3.3.2. Завідувач кафедри направляє рукопис для перевірки на плагіат до відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення Наукової бібліотеки. Співробітник бібліотеки приймає електронну версію навчального видання на експертизу за умов дотримання певних вимог: 1) наявності роботи в завершеному вигляді; 2) файл видання у форматі *.doc (Word 97 – Word 2003), *.docx (Word 2007).

3.3.3. Перевірка видання на академічний плагіат здійснюється на базі даних електронної бібліотеки Університету впродовж 2-х робочих днів. За результатами перевірки видання автору видається довідка (Додаток В).

Позитивним результатом перевірки вважається, коли обсяг запозичень у навчальній книзі не перевищує 10 %, у навчально-методичному виданні – 20 %.

3.3.4. У випадку, коли виявлений відсоток плагіату в навчальному виданні перевищує встановлені нормативи, автору повертається робота на доопрацювання. Після внесених автором необхідних виправлень процедура перевірки видання на наявність плагіату проводиться повторно.

4. Відповідальність за допущення плагіату

4.1. Науково-педагогічні працівники, що публікують наукові праці та навчальні, навчально-методичні видання, несуть особисту відповідальність за коректну роботу із джерелами інформації, дотримання вимог наукової етики; за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Автор та завідувач кафедри несуть персональну адміністративну відповідальність за недопущення плагіату в навчальних та навчально-методичних виданнях. При повторному виявленні плагіату в навчальному або навчально-методичному виданні воно вилучається з плану видань кафедри (факультету), а її автор притягується до адміністративної відповідальності.

У наукових творах за недопущення академічного плагіату несуть персональну адміністративну відповідальність автор та науковий керівник (консультант).

4.2. Здобувачі вищої освіти та керівники кваліфікаційних робіт несуть персональну адміністративну відповідальність за недопущення академічного плагіату.

Здобувач вищої освіти несе персональну відповідальність за вчасне подання кваліфікаційної роботи на перевірку в електронній системі *Anti-Plagiarism* у порядку, визначеному цим Положенням.

Керівник кваліфікаційної роботи несе відповідальність за її перевірку у встановлені терміни, контролює процес доопрацювання роботи здобувачем та повторної перевірки на академічний плагіат.

Завідувач кафедри несе персональну відповідальність за організацію процесу перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти у електронній системі *Anti-Plagiarism*.

4.3. Рішенням засідання кафедри керівник кваліфікаційної роботи, який систематично допускає наявність академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти, притягується до дисциплінарного стягнення – відсторонюється від керівництва дипломним проектуванням на певний термін.

4.4. Відповідальність за виявлення академічного плагіату у дисертаційних дослідженнях, у разі їх захисту, несуть голови спеціалізованих вчених рад, на засіданнях яких відбувся захист.

4.7. Відповідальність за друк статей, поданих до збірників наукових праць або наукових журналів, у яких виявлений академічний плагіат, несуть їх головні редактори.

5. Порядок подання апеляції та її розгляд

5.1. У випадку незгоди з висновком (довідкою) щодо виявлення факту плагіату у творі автор має право у триденний термін з моменту виявлення плагіату подати письмову апеляційну заяву: викладацький склад, аспіранти, докторанти – на ім'я проректора з науково-педагогічної (наукової) роботи; здобувачі вищої освіти – на ім'я декана факультету.

5.2. Для розгляду апеляційної заяви здобувача вищої освіти створюється апеляційна комісія, персональний склад якої формується розпорядженням проректора з науково-педагогічної роботи із найбільш досвідчених та авторитетних викладачів відповідних кафедр (загальний склад не більше ніж 5 осіб). Секретарем комісії призначається відповідальний по кафедрі за введення до електронної системи *Anti-Plagiarism* кваліфікаційних робіт.

5.3. Голова апеляційної комісії проводить засідання у тижневий термін з моменту виходу розпорядження проректора з науково-педагогічної роботи про створення апеляційної комісії. Про дату та час проведення засідання заявник попереджається щонайменше за два дні. Якщо заявник не з'являється на засідання апеляційної комісії, питання розглядається за його відсутності.

5.4. У разі необхідності отримання додаткової уточнюючої інформації засідання апеляційної комісії може проводитись у кілька етапів з розривом не більше ніж три робочі дні.

5.5. Сумніви, що виникають у членів апеляційної комісії, трактуються на користь особи, твір якої розглядається апеляційною комісією.

5.6. За результатами засідання апеляційна комісія формує висновки, які підписує голова апеляційної комісії, її члени та заявник, зазначаючи «З

висновками апеляційної комісії погоджуюся». Висновки апеляційної комісії щодо академічного плагіату у роботах здобувачів вищої освіти зберігаються у деканатах, у роботах науково-педагогічних працівників – в навчально-методичному відділі (науково-дослідному секторі).

6. Запобігання плагіату на різних структурних рівнях

6.1. Університету

6.1.1. Усі наукові праці, навчальні, навчально-методичні видання співробітників (за згодою) та здобувачів вищої освіти підлягають публікації в репозитарії або електронній бібліотеці Університету. Перед розміщенням робіт у репозитарії вони проходять перевірку на наявність плагіату із залученням ресурсів мережі Internet.

6.1.2. Редакційно-видавничий і навчально-методичний відділи контролюють процес видання та розповсюдження навчальних, навчально-методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на матеріали, використані у письмових роботах.

6.1.3. Відділ забезпечення якості вищої освіти не рідше ніж один раз на рік проводить аналіз результатів перевірок кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти усіх рівнів, ступенів та спеціальностей на наявність академічного плагіату по факультетах і доповідає про її результати на засіданні вченої ради Університету.

6.1.4. Це Положення та інших документи щодо запобігання та виявлення плагіату мають бути розміщені на офіційному сайті Університету.

6.2. Факультету

6.2.1. На факультетах запроваджуються спеціальні заняття для здобувачів вищої освіти та наукових ступенів з основ наукового письма та дослідницької роботи, коректного використання у письмових роботах інформації з інших джерел та уникнення плагіату, правил опису джерел та оформлення цитувань.

6.2.2. Результати дипломного проектування підлягають обговоренню на вчених (методичних) радах факультетів з обов'язковим аналізом стану перевірок кваліфікаційних робіт на наявність плагіату та розглядом заходів щодо його усунення.

6.3. Кафедри

6.3.1. Керівник кваліфікаційної роботи в обов'язковому порядку ознайомлює із цим Положенням здобувачів вищої освіти, а на всіх етапах виконання кваліфікаційної роботи контролює і попереджає факти плагіату.

6.3.2. Відповідальний за дипломне проектування на кафедрі напередодні захисту вносить до системи «Електронний університет» по кожній кваліфікаційній роботі такі дані: відсоток плагіату, відсоток помилок та кількість лексем. Якщо введені дані відповідають встановленим нормам перевірки на наявність академічного плагіату, то студент допускається до захисту.

Якщо дані щодо перевірки на наявність академічного плагіату не внесені до системи «Електронний університет», то прізвище такого студента, відповідно, не відображається у відомості захисту кваліфікаційної роботи, а студент не допускається до захисту.

6.3.3. Результати перевірки на наявність академічного плагіату обов'язково містяться у щорічному звіті кафедри за результатами дипломного проектування, який подається у деканат та до навчального відділу.

6.3.4. Завідувач кафедри в обов'язковому порядку ознайомлює із цим Положенням науково-педагогічний персонал та співробітників, що займаються навчальною роботою, науково-методичною діяльністю.

ДОДАТКИ

Додаток А

Інструкція щодо перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти в електронній системі *Anti-Plagiarism*

Реєстрація у системі

Для отримання доступу до системи *Anti-Plagiarism* необхідно пройти реєстрацію. Для цього на електронну адресу YuriyMikhaylovskiy@yahoo.com необхідно надіслати наступну інформацію:

- повну назву навчального закладу;
- адресу навчального закладу;
- кількість логінів та їх тип (користувач / адміністратор);
- для кожного логіну вказати повні дані відповідального (П. І. Б., контактний телефон, E-Mail, факультет, кафедра).

Встановлення (оновлення), запуск

Для використання системи *Anti-Plagiarism* необхідна наявність *Java* (<http://java.com>). Рекомендується встановлювати версію *Java Runtime Environment 6 (JRE)* або вище.

Якщо система *Anti-Plagiarism* ще не встановлена, то необхідно зайти на сайт <http://antiplagiarismc.sf.net> або <http://ikc2.tup.km.ua> і запусити *Anti-Plagiarism*. На комп'ютері буде встановлюватися клієнтська частина системи. Для завершення установки необхідно підтвердити можливість використання (Always trust content from this publisher), поставивши галочку (рис. 1, поз. 1), після чого натиснути кнопку запуску (рис. 1, поз. 2).

Після установки на робочому столі з'явиться піктограма, яку можна використовувати для запуску системи або проводити запуск із сайтів, зазначених вище.

Увага! При роботі мова інтерфейсу і звіту буде залежати від налаштування мови й регіону, які встановлені в операційній системі. Якщо для цих налаштувань неможливо встановити потрібну мову інтерфейсу і звіту, то за замовчуванням буде встановлено англійську мову.

Увага! Для перевірки робота вводиться один раз, і видалити її із системи неможливо!

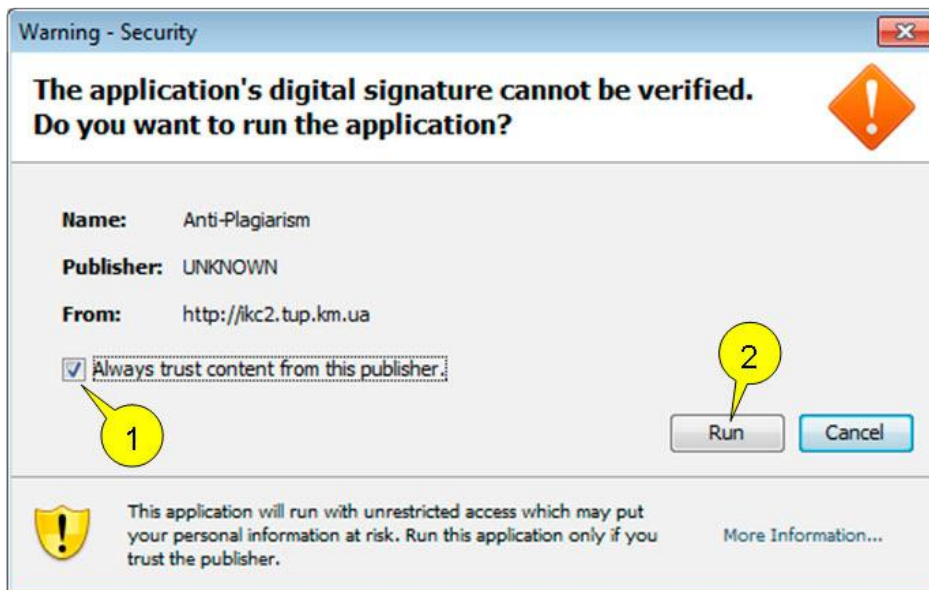

Рис.1 – Послідовність дій для перевірки документів на наявність плагіату

1 Запуск програми виконується за допомогою ярлика **Anti-Plagiarism** на робочому столі або із сайту <http://antiplagiarismc.sf.net>, <http://ikc2.tup.km.ua>

2 Для входу в програму необхідно вказати логін і пароль.

3 Після входу в систему (рис. 2) введення даних виконують у такій послідовності:

- 3.1. Відкрити вікно для вводу роботи, що перевіряється.
- 3.2. Ввести всі файли (формат ***.rtf**, ***.doc**, ***.docx**, ***.pdf**.) по вибраній роботі.
- 3.3. Вказати назву роботи.
- 3.4. Вказати автора (ів), керівника (ів), консультанта (ів), опонента (ів).
- 3.5. Додати роботу в базу даних.
- 3.6. Закрити вікно для вводу роботи, що перевіряється.
- 3.7. Здійснюється аналіз роботи та готується детальний звіт про вибрану роботу.

Додаток Б

ДОВІДКА

Видана Кошевко Ю. В., доценту кафедри технології і конструювання швейних виробів про перевірку на плагіат лабораторного практикуму.

Моделювання технологічних процесів : лабораторний практикум з курсу для студентів напряму підготовки “Технологія виробів легкої промисловості” / Н.Г. Савчук, Ю.В. Кошевко. – Хмельницький : ХНУ, 2016. – 60 с.

Виявлено плагіат по друкованим виданням ХНУ (з 2005р.).

Джерело плагіату

ID	Опис	Наявність плагіату в документі	
		Символи	Лексеми
22545	Назва: Моделювання технологічних процесів : лабораторний практикум для студентів напрямку підготовки “Технологія виробів легкої промисловості” (денна та заочна форма) Додано до БД: 2015-06-22 Автори: Савчук Н.Г., Кошевко Ю.В.	10157 (13.0%)	148 (18.0%)

Директор НБ ХНУ

Айвазян О.Б.

Додаток В

ДОВІДКА

Видана Каньковському І. Є., д-ру пед. наук, завідувачу кафедри теорії і методики трудового та професійного навчання про перевірку на плагіат навчального посібника «ТЕОРІЯ АВТОМОБІЛЯ. ЗАДАЧНИК» Додано в БД: 2016-03-03 Автори: Каньковський І. Є.

Виявлено максимально 0% плагіату по друкованих виданнях ХНУ (з 2005 р.).

Директор НБ ХНУ

Айвазян О.Б.